

Sygn. akt

POSTANOWIENIE

Dnia 23 grudnia 2013 r.

Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu Wydział II Cywilny
w składzie:

Przewodniczący: SSR Marcin Walasik
po rozpoznaniu w dniu 23 grudnia 2013 r. w Poznaniu
na posiedzeniu niejawnym
sprawy z wniosku wierzyciela

S w P
przeciwko dłużniczkom

I L i A L
o świadczenie niepieniężne

na skutek skargi dłużniczek na postanowienie z dnia czerwca 2013 r. wydane przez Piotra Tomaszewskiego – Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu w sprawie w przedmiocie ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego

postanawia:

- 1) zwolnić dłużniczki od kosztów sądowych;
- 2) na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu w Warszawie następujące pytania prawne:
 - a) czy art. 51 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1376 ze zm., dalej jako u.k.s.e.) w zakresie, w jakim nie przewiduje odrębnej stawki opłaty stałej za opróżnienie lokalu mieszkalnego z rzeczy i osób w sytuacji, gdy dłużnik po wezwaniu przez komornika dobrowolnie wykonał obowiązek w wyznaczonym terminie, jest zgodny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?
 - b) czy art. 51, art. 54 i art. 56 u.k.s.e. w zakresie, w jakim wprost nie przewidują odrębnej stawki opłaty stałej za opróżnienie lokalu mieszkalnego z rzeczy i osób w sytuacji, gdy dłużnik po wezwaniu przez komornika dobrowolnie wykonał obowiązek w wyznaczonym terminie, są zgodne z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?

SSR Marcin Walasik

ODPIS SPORZĄDZONO

22 01 2014

Poznań, dnia

Zastępca Kierownika Sekretariatu

p.o. Z-cy KIEROWNIKA SEKRETARIATU
II Wydziału Cywilnego

Anna Wiśniewska

Uzasadnienie

1. W dniu marca 2013 r. wierzyciel wniósł do komornika o wszczęcie przeciwko dłużniczkom egzekucji obowiązku polegającego między innymi na opróżnieniu, opuszczeniu i wydaniu zajmowanego przez dłużniczki lokalu mieszkalnego. Po wysłuchaniu dłużniczek w dniach i kwietnia 2013 r. komornik wszczął egzekucję i w zawiadomieniu z dnia maja 2013 r. wezwał dłużniczki do dobrowolnego wykonania obowiązku w terminie do dnia maja 2013 r., pod rygorem przymusowego wprowadzenia wierzyciela w posiadanie lokalu w dniu maja 2013 r. W dniu maja 2013 r. komornik został zawiadomiony przez wierzyciela za pośrednictwem faksu, że dłużniczki w tym dniu dobrowolnie opróżniły, opuściły i wydały lokal mieszkalny. W związku z tym komornik odwołał czynności egzekucyjne przewidziane na dzień maja 2013 r. i w postanowieniu z dnia czerwca 2013 r. ustalił koszty postępowania egzekucyjnego w zakresie egzekucji świadczeń niepieniężnych na kwotę zł, obciążając nimi dłużniczki i wzywając je do zapłaty tych kosztów w terminie tygodnia. Komornik ustalił, że lokal, którego dotyczyła egzekucja, obejmował (k. akt egzekucyjnych), w związku z czym pobrał odrębną opłatę od izb, to jest od (x 2.974,69 zł x 40%). Jako podstawę prawną tego rozstrzygnięcia komornik wskazał art. 51 ust. 1 i 2 u.k.s.e.

Od tego postanowienia w ustawowym terminie obie dłużniczki wniosły skargę na czynności komornika, w której wniosły o uchylenie opłaty egzekucyjnej naliczonej przez komornika albo ewentualnie o jej obniżenie do kwoty odpowiadającej 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W uzasadnieniu swego stanowiska dłużniczki podały, że komornik nie musiał prowadzić egzekucji w pełnym zakresie, a opłata egzekucyjna powinna odpowiadać działaniom i staraniom faktycznie podjętym przez komornika, tymczasem w okolicznościach sprawy obowiązek został wykonany dobrowolnie, a nie w wyniku czynności komornika, w związku z czym ustalona opłata jest rażąco zawyżona. Ponadto dłużniczki wniosły o zwolnienie od kosztów sądowych, powołując się na swą bardzo trudną sytuację osobistą i majątkową, przy czym ich wniosek w tym zakresie został w całości uwzględniony.

2. W myśl art. 1046 § 1 k.p.c., jeżeli dłużnik ma wydać nieruchomości lub statek albo opróżnić pomieszczenie, komornik wezwie najpierw dłużnika do dobrowolnego wykonania tego obowiązku w wyznaczonym stosownie do okoliczności terminie, a dopiero po bezskutecznym upływie tego terminu dokona czynności potrzebnych do wprowadzenia wierzyciela w posiadanie. W świetle tego przepisu postępowanie egzekucyjne mające na celu wykonanie obowiązku polegającego na opróżnieniu lokalu mieszkalnego obejmuje dwa stadia. W pierwszym etapie po wszczęciu egzekucji komornik wyznacza dłużnikowi odpowiedni termin na dobrowolne wykonanie obowiązku. Jeżeli w tym terminie dłużnik opróżni i wyda lokal wierzycielowi, to komornik powinien ukończyć postępowanie egzekucyjne, ponieważ osiągnęło ono swój cel albo też je umorzyć na wniosek wierzyciela (art. 825 pkt 1 k.p.c.). Natomiast dopiero w sytuacji, gdyby dłużnik nie zastosował się w wyznaczonym terminie do wezwania do dobrowolnego wykonania obowiązku, komornik powinien przystąpić do drugiego etapu egzekucji, która polega na przymusowym wydobyciu lokalu mieszkalnego od dłużnika i wprowadzeniu wierzyciela w posiadanie tego lokalu.

Zgodnie z 43 u.k.s.e. za prowadzenie egzekucji i inne czynności wymienione w ustawie komornik pobiera opłaty egzekucyjne, a według art. 51 ust. 1 pkt 3 u.k.s.e opłata stała

wynosi 40% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego za opróżnienie lokalu z rzeczy lub osób, z tym że odrębną opłatę pobiera się od każdej izby, przy czym w przypadku opróżniania lokali mieszkalnych nie pobiera się odrębnej opłaty od pomieszczeń stanowiących: przedpokoje, alkowy, korytarze, werandy, łazienki, spiżarnie, loggie i podobnych. W uchwale z dnia 14 grudnia 2001 r. (III CZP 74/01, OSNC 2002, nr 10, poz. 117) Sąd Najwyższy przyjął, że przewidziana w art. 51 ust. 1 pkt 3 u.k.s.e. opłata stała należy się komornikowi także wówczas, gdy dłużnik opróżnił lokal po wezwaniu go przez komornika do dobrowolnego dokonania tej czynności. Pogląd ten jest respektowany w znanym tutejszemu Sądowi orzecznictwie. Stanowisko to zostało również zaaprobowane w literaturze (por. J. Świeczkowski, w: J. Świeczkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Lex 2012, art. 51, uw. 1; Z. Knypl, Z. Merchel, *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2013, s. 472, uw. 19).

3. Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie stwierdzał, że przedmiotem kontroli konstytucyjnej powinny być normy prawne w postaci, jaka jest im nadawana w ramach wykładni przepisów dokonywanej przez sądy, jako organy powołane do stosowania prawa. W wyroku z dnia 13 kwietnia 1999 r. (K 36/98, OTK 1999, nr 3, poz. 40) Trybunał zauważył, że jednym z rudymentów zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa jest to, że obywatel może zakładać, że treści obowiązującego prawa są dokładnie takie, jak to zostało ustalone przez sądy, zwłaszcza gdy ustalenie to zostaje dokonane przez Sąd Najwyższy w tak autorytatywnej procedurze, jak przewidziana w art. 390 k.p.c., albo znajduje wyraz w jednolicie ustabilizowanym stanowisku judykatury (por. także wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 września 2006 r. SK 14/05, OTK-A 2006, nr 9, poz. 97 i z dnia 14 lutego 2012 r., P 20/10, OTK-A 2012, nr 2, poz. 15). W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że w świetle art. 51 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 u.k.s.e. komornikowi w istocie przysługuje prawo do pobrania przewidzianej w nim opłaty stałej niezależnie od tego, czy wierzyciel został przymusowo wprowadzony w posiadanie lokalu mieszkalnego, czy też dłużnik po wezwaniu komornika dobrowolnie wykonał ciążący na nim obowiązek. Ustalenie to znajduje pośrednio potwierdzenie w art. 49a ust. 1 u.k.s.e., który stanowi, że wszczęcie egzekucji świadczeń niepieniężnych uzależnione jest od uiszczenia przez wierzyciela opłaty stałej. Na etapie przed wszczęciem egzekucji nie sposób natomiast przewidzieć, jaki ostatecznie będzie jej przebieg, w szczególności, jakie czynności komornika okażą się niezbędne do skutecznego wykonania realizowanego obowiązku.

4. Rozumiany w ten sposób art. 51 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 u.k.s.e. wzbudza wątpliwości co do zgodności z Konstytucją. W swoim orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że w świetle standardu konstytucyjnego możliwość pobrania opłaty egzekucyjnej przez komornika oraz jej wysokość musi być ściśle powiązana z zasadą egzekucji efektywnej, tj. egzekucji przeprowadzonej w taki sposób, że doprowadza do zaspokojenia roszczenia wierzyciela w całości lub w części przy kosztach niezbędnych do uzyskania takiego celu, a także przy uwzględnieniu nakładu pracy komornika (por. np. wyroki z 17 maja 2005 r., P 6/04, OTK-A 2005, nr 5, poz. 50, z dnia 8 maja 2006 r., P 18/05, OTK-A 2006, nr 5, poz. 53 i z dnia 26 czerwca 2012 r., P 13/11, OTK-A2012/6, poz. 67). Wydaje się, że narusza ten standard sytuacja, w której komornik ma prawo do pobrania opłaty stałej w takiej samej wysokości zarówno wtedy, gdy dłużnik dobrowolnie wykonał obowiązek opróżnienia lokalu mieszkalnego, jak i wówczas, gdy w celu wykonania tego obowiązku zachodzi potrzeba

podjęcia szeregu czynności związanych z przymusowym wprowadzeniem wierzyciela do lokalu. Nakład pracy w obu tych sytuacjach jest niewspółmiernie różny, na co zwróciły uwagę dłużniczki w skardze na czynności komornika. W przypadku dobrowolnego opuszczenia lokalu mieszkalnego przez dłużnika komornik unika między innymi konieczności przymusowego otwarcia lokalu, usuwania oporu dłużnika oraz jego domowników i wymaganej w związku z tym asysty Policji, opisu i usuwania ruchomości znajdujących się w lokalu i wreszcie przeniesienia dłużnika do wskazanego lokalu, pomieszczenia tymczasowego albo noclegowni lub innej tego typu placówki.

Okoliczności te wskazują, że można rozważać, czy wysokość opłat stałych za dobrowolne oraz za przymusowe wykonanie obowiązku polegającego na opróżnieniu lokalu mieszkalnego nie powinna być zróżnicowana, w szczególności mając na uwadze, że opłata egzekucyjna do pewnego stopnia ma stanowić ekwiwalent za czynności faktycznie podejmowane przez komornika w toku postępowania egzekucyjnego. Wątpliwości te pogłębia to, że opłaty stałe określone w art. 51 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 u.k.s.e. należą do stosunkowo wysokich, jeśli nie do bardzo wygórowanych. Potwierdzają to okoliczności tej sprawy, w której komornikowi za egzekucję dotyczącą lokalu mieszkalnego obejmującego

wraz z przynależnością w postaci , przysługuje opłata stała w wysokości zł, stanowiąca % przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Kwoty tego rzędu są zwykle bardzo trudne do poniesienia przez dłużników, zwłaszcza jeśli się zważy, że zwykle znajdują się oni w dramatycznej sytuacji związanej z koniecznością opróżnienia lokalu, w którym była przez nich zaspokajana jedna z podstawowych potrzeb życiowych, jaką jest potrzeba własnego mieszkania (por. art. 75 ust. 1 Konstytucji).

Wszystko to skłania do wniosku, że art. 51 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 u.k.s.e. może zostać zakwalifikowany jako niezgodny z Konstytucją w zakresie, w jakim nie przewiduje odrębnej stawki opłaty stałej za opróżnienie lokalu mieszkalnego z rzeczy i osób w sytuacji, gdy dłużnik po wezwaniu przez komornika dobrowolnie wykonał obowiązek w wyznaczonym terminie. W takiej sytuacji przepis ten przyznaje bowiem prawo do pobrania opłaty egzekucyjnej, której rozmiar nie jest uzasadniony nakładem pracy komornika, w związku z czym stanowi ona nadmierną (nieproporcjonalną) ingerencję w integralność majątkową dłużnika, która pozostaje pod ochroną art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Stan ten z uwagi na to, że w sposób bezpośredni dotyka dłużników zobowiązanych do opróżnienia lokali mieszkalnych, a więc osób znajdujących się w bardzo trudnym położeniu życiowym, może także nasuwać zastrzeżenia co do zgodności z art. 2 Konstytucji, który nakazuje organom państwa urzeczywistniać zasady sprawiedliwości społecznej.

5. Gdyby natomiast odrzucić kierunek wykładni, w świetle którego przewidziana w art. 51 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 u.k.s.e. opłata stała należy się komornikowi także wówczas, gdy dłużnik opróżnił lokal po wezwaniu go przez komornika do dobrowolnego dokonania tej czynności, to wówczas obowiązujący w tej mierze stan prawny, okazuje się całkowicie niejasny. Można mianowicie twierdzić, że w pierwszym etapie egzekucji takiego obowiązku komornik powinien pobrać opłatę określoną w art. 56 u.k.s.e., który stanowi, że za egzekucję inną niż wymieniona w art. 44–55 u.k.s.e. pobiera się opłatę stałą w wysokości 10% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego za każdą rozpoczętą godzinę czynności egzekucyjnych. Natomiast dopiero w drugim etapie po ustaleniu, że dłużnik dobrowolnie nie wykonał obowiązku, należałoby pobierać opłatę wskazaną w art. 51 lub 54 u.k.s.e. (por. w

tym zakresie uwagi A. Marciniaka, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, LexPolonica 2012, art. 51 uw. 3, art. 54 i art. 56). Tego rodzaju rozstrzygnięcie interpretacyjne w bardzo nikłym stopniu opiera się jednak na treści przytoczonych przepisów, w związku z czym może być przedmiotem kontrowersji, a w szczególności narażać się na zarzut arbitralności. Prawodawca przy kodyfikowaniu norm prawnych powinien natomiast unikać sytuacji, w których stanowione przepisy są niejasne lub nieprecyzyjne, w następstwie czego wzbudzają poważne wątpliwości interpretacyjne. Stoi to bowiem w sprzeczności z zasadą poprawnej legislacji, w tym dostatecznej określoności prawa, która należy do podstawowych elementów koncepcji demokratycznego państwa prawnego, ponieważ jest ściśle powiązana z zasadami pewności prawa i bezpieczeństwa prawnego oraz ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa (por. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 października 2009 r., Kp 3/09, OTK-A 2009, nr 9, poz. 138 i z dnia 4 listopada 2010 r., K 19/06, OTK-A 2010, nr 9, poz. 96). W tym stanie rzeczy należało zatem postawić ewentualne pytanie, czy art. 51, art. 54 i art. 56 u.k.s.e. są zgodne z art. 2 Konstytucji, w związku z tym, że nie przewidują w sposób w pełni transparentny odrębnej stawki opłaty stałej za opróżnienie lokalu mieszkalnego z rzeczy i osób w sytuacji, gdy dłużnik po wezwaniu przez komornika dobrowolnie wykonał ciążący na nim obowiązek w wyznaczonym terminie.

6. Od odpowiedzi na postawione na wstępie pytania prawne zależy rozstrzygnięcie rozpoznawanej sprawy. W przypadku bowiem ustalenia, że przepisy, których konstytucyjność została podana w wątpliwość, są zgodne z Konstytucją, skarga dłużniczek na czynności komornika będzie musiała zostać oddalona. Postanowienie zaskarżone przez dłużniczki w pełni odpowiada obowiązującemu prawu, co oznacza, że dłużniczki powinny ponieść opłatę egzekucyjną w wysokości ustalonej przez komornika. Należy przy tym podkreślić, że nie ma podstaw do uwzględnienia zawartego w skardze dłużniczek wniosku o obniżenie wysokości opłaty egzekucyjnej (z uwagi na niski nakład pracy komornika), ponieważ możliwość miarkowania opłat dotyczy wyłącznie opłat stosunkowych za egzekucję świadczeń pieniężnych, które zostały określone w art. 49 ust. 1 i 2 u.k.s.e., o czym wprost stanowi art. 49 ust. 7 u.k.s.e. Nie jest zatem dopuszczalne, by sąd mógł zredukować wysokość opłaty stałej należnej komornikowi za przeprowadzenie egzekucji świadczenia niepieniężnego. W razie natomiast udzielenia pozytywnej odpowiedzi na postawione pytania, dłużniczki będą mogły zostać zwolnione z obowiązku poniesienia opłaty stałej w pełnej wysokości ustalonej przez komornika, a tym samym osiągną cel, dla którego została złożona rozpatrywana skarga na czynności komornika, przy czym to do prawodawcy albo do sądów – w granicach dopuszczalnych działań z zakresu wykładni przepisów lub inferencji norm – będzie należało określenie, jaka powinna być wysokość odrębnej opłaty stałej za opróżnienie lokalu mieszkalnego z rzeczy i osób w sytuacji, gdy dłużnik po wezwaniu przez komornika dobrowolnie wykonał obowiązek w wyznaczonym terminie.

Mając to wszystko na uwadze, należało postanowić jak w sentencji.

SSR Marcin Walasik
ODPIS SPORZĄDZONO

22 01 2014

Poznań, dnia
Zastępca Kierownika Sekretariatu

p.o. Z-cy KIEROWNIKA SEKRETARIATU
II Wydziału Cywilnego

Anna Włósniewska